גישה פתוחה לפרסומים מדעיים: אתגרים אקדמיים

נובמבר 2013

פרופי ניבה אלקין-קורן הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה

עלייתה של הגישה הפתוחה לפרסומים אקדמיים

למה לפרסם בייגישה פתוחהיי!

- כי זה אפשרי...
- חוקרים מפרסמים לשם יצירת מוניטין
 - פרסום, ציטוט, קידום...
- ממילא לא מקבלים תשלום בגין הפרסום
 - לא לחוקר •
 - לא לשופטים •
 - אפילו לא לעורך כתב העת •
- כמשתמשים חוקרים זקוקים לגישה למחקרים קיימים

כי זה חשוב...

- העשייה המדעית ממומנת ברובה בכספי ציבור
 - אבל ההוצאה לאור בידי מויילים מסחריים
 - כמה זה עולה לנו?
 - בממוצע 30\$ למאמר מדעי
 - \$12-15 משפטים
 - אפשר גם לשכור...
 - חשיבות הגישה לתוצאות מחקר מדעי
 - לחוקרים
 - לחברה האזרחית
 - עיתונאים, בלוגרים, ויקיפדים

Journal	publisher	\$ per article
Biochemistry	ACS	35
Molecular Biology and Evolution	Oxford Journals	32
Molecular Psychiatry	Nature	32
Nature	Nature	32
Nature Structural and Molecular Biology	Nature	32
American Journal of Human Genetics	ASHG	31.5
Cell	Cell	31.5
Journal of Biological Chemistry	ASBMB	30
Journal of the American Medical Association	AMA	30
Genome Research	CSHL	20
Journal of Bacteriology	ASM	20
Science	AAAS	15
The FASEB Journal	FASEB	12
PNAS	NAS	10

January 9, 2012 1:19 PM, by Sandra Porter

חרם המדענים, נובמבר 2013

הקש ששבר את גב הגמל The Research Works Act (RWA), HR 3699

הרווארד קוראת לחוקריה לא לפרסם מאמרים בכתבי העת של ההוצאות היקרות

האוניברסיטה מצטרפת למאבק האקדמי להפחתת ההוצאות האדירות למימון כתבי עת

אסף שטול־טראורינג

כ-11 אלף אנשי אקרי מיה מרחבי העולם על עצומה הקוראת להחרים את ההוצאה לאור הגרולה ביותר של כתבי עת מרעיים, Elsevier, של מחירי המינוי הגבוהים שהיא ובה מאוניברסיטאות. כעת מצטי שת אתיברסימת הרוואדר למאי כק נגר התנאות כתבי העת והנסל וכלכלי הכבר שהם ידצרים. כצעד וצא דופן, הווערה המייעצת לסי צריית האתניברסיטה מטעם חבי י הסגל, קראת לחוקרים במוסר שמריקאי היוסרתי לססול לפרי מם את מאמריהם בכתבי עת שהי ישה אליהם חופשית, ואף לשקול 'התפטר ממערכות של כתבי עת ום תמחורים כלתי סכידים או כלי נגישות חופשית.

או תחילת השנה חתמו

הכיסורת החריפה שנמתחת כעולם האקרטיה נגד החוצאות סרעיות נובעת, בין היתר, מכך מהעבודה שחושרים משקיעים ככי

OLYMPIAN SERVICE RESERVED SERVICES

אינם רק תוצאה של הגירול כמספר המאמרים", נכתב בתוכיד. הוועד רה גם התייחסה להוצאות לאור

ססריכות שמחייבות אוגיברסיכאות לקנות חבילות של כתבי עת תוד העלאת מחידי המינויים.

גם כישראל נאלצות האוניכי רסיטאות לשלם סכומי עתק על המינויים. הנוף הישראלי האחראי על רכישת מינויים לאוניברסיטאות תעשרות מכללות בארץ הוא מלמ"ר והמרכז לשירותי מידע ריגיטלייםו. לרכרי מנחלת המלמ"ר, סיגל שר, כל אחת מהאוניברסיטאות משלי מת מרי שנה כ-3-4 מיליון רולר על מינויים לכתבי עת, מתוכם 1.5 מיליוז דולר לחבילת 2,000 כתבי

Elsevier של myn

בעור שהתוכיר לא ציין את שמתיתן של הרבאות מסרימות, ההי רם האקדמי שתחל בתחילת השנה התמסר ב-Elsevier, העצומה חמי סוונת שעליה חתמו אלפי חוסרים סראת שלא לתמוד בכתבי עת של התוצאה - בין אם כפרסום מאמרים וכין אם בהערכת מאמרי עמיתים - עד שלא תשנה משמעותית את אופן פעילותה. הזורם החל כעקבות סוסט בבלוג של חתו מרליית פילי רס והנובל של המתמטיקה) סימותי גאוורס מקיימברידג', שבו ביקר את התנהלות וצווצאה לאור ההולנרית, המפרסמת כ-2,000 כתבי עת, כהם .Lancet-1 Cell

Elsevier לאוד בהוצאה רחו את טענות המרענים המ" חרימים וציינו כי הם "מוטרי

השגויים", שמופיעים לטענתם כעצומה. בהורעתם כתבו כי לחוקרים הומלץ לפרסם את מאמריהם בכתבי עת שהגישה אליהם הופשית

בישראל, משלמות 4 אוניברסיטאות עד מיליון דולרים בשנה על מינויים לכתכי עת

תיבת מאמרים ובהערכת מאמרים של עמיתים נעשית חינם. על אף שאוניברסיטת הרווארר היא בעולם, בתזכיר שנשלח לחברי הסגל נכתב כי המינויים על כתבי העת המובילים הפכו לני טל כלכלי שלא ניתן לעמוד בו לאורך זמן מבלי לפגוע באוסף הנוכחי של כתבי העת.

כתוכיד גם נכתב כי שתיים מהחוצאות לאור העלו את מחיי רי המינויים לכתבי עת מקוונים ב-145% לאחד שש השנים האחר רונות, מעכר לעליות במדר המחיי מיליוני רולרים לתוצאות השונות: המינויים של הרוהארד כיסו פחות מ-10% מכלל כתבי העת.

על כד שהמחירים שעלינו לשלם

על עסקאות חבילה, בהוצאה לאור מענו שספריות אינו מחדכות לרי כוש סינויים מקיפים ממוג זות. הפרופ' ניבה אלקין־קורן, ראש המרכז למשפס וסכנולוגיה וריקאן הפקילסה למשפטים כאיניברסיסת חיפה טוענת כי המאבק האקרטי נגר התוצאות המרעיות הוא יותר אידיאולוגי מכלכלי. "זה נכון שמדי פעם אתה מבקש משהו מהספרייה", אמרה, "והספרייה אומרת שאין לה כסף, או נוצר המצב האבסורדי שאר תה מחבר מאמר או עושה שיפוט לכתב העת ואי אפשר לקנות את כתב העת ולתת לסטורנטים שלר בישה למאמרים. זה מצב אבסודרי".

רים מהעיוותים ומהתיאורים

מחירי המאמרים מעולם לא היו נמוכים יותר, וכי גם עלות הגישה

לכתבי העת יררה. ביחס לטענות

"נרמה לי שאנשי המרע שני מהמוסרות האקרמיים העשירים רחמו לפעילות הואת סונעים גם מסגיעים של צויק. אנחנו עושים את כל העבודה ובסוף מישהו אחר מרוויה מזה ואנו לא יכולים ליהנות ולשתף בפירות עמלנו", הוסיפה אלקידיקורן, "יש משהו בתרבות האקרמית שמעניק ערך לחשימה של העשייה המרעית ולהנגשה שלה לאודרים ולהעמרי תה לשיפוט ולביקורת. ההנחה היא שהמדע שריד להיות נגיש וחופר סי, ונרמה לי שוה הדבר שעומר רים. הרוזארר משלמת כעת כ-3.75 מאחורי זה. המצב היום מנוגר לאתום המרע ופוגע לא רק במי ב-2010, יותר מ-20% מכל עלויות רע. אם, נגיר, וויקיפריה יצטרכו לצטט רק עיתונאים וכלוגרים, נוצר תהליך מעגלי שלא מאפשר "שולי רווח של 35% מצביעים לירע להתפתח. איך אנשים יוכלו

הנגשת מאמרים אקדמיים שפורסמו

- אין לבצע ללא רשות בעל הזכויות, שימושים ביצירה הנופלים לגדר הזכויות הבלעדיות:
 - העתקה
 - העמדה לרשות הציבור
 - יצירה נגזרת (עיבוד, כגון תרגום)
 - למעט אם המדובר בשימוש פטור
 - שימור
 - שימוש הוגן
 - חוסר ודאות באשר לשימושים המותרים
 - הגבלות חוזיות
 - האם ניתן רישיון שימוש?
 - האם חלות הגבלות נוספות על השימושי
 - האם להגבלות יש תוקף!

פרסום מאמרים בכתבי עת פתוחים Access

שינוי מוסדי: כתבי עת פתוחים

כתבי עת: מוסד אקדמי ונכס מסחרי

- חשיבות אקדמית
 - יצרנים •
 - חיבור מאמרים •
- שיפוט עיוור בידי עמיתים
 - עריכה •
 - מוניטין
 - צרכנים •
 - מחקר •
 - הוראה •
- מוסדות אקדמיים, קרנות, ממשלה
- שיבות הפרסום (signaling) איתות
 - איתות לעניין תוקף הפרסום •
- איתות לצורך קידום, הערכת תפוקות, מימון
 - אימפקט פקטור ברמת כתב העת •

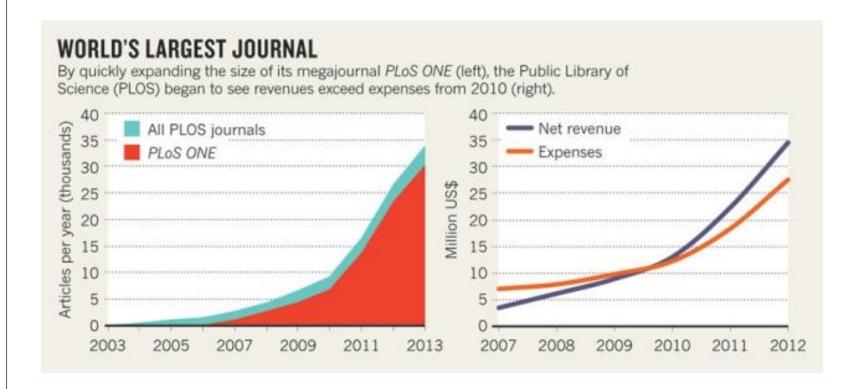
כתבי עת אקדמיים: ההיבט המסחרי

- מודל כלכלי
- דרושה השקעה •
- מנגנון שיפוט ועריכה!
 - הפקת עותקים!
 - שיווק והפצה •
 - מודל מסחרי
- מכירת מנויים, עותקים
- בלעדיות: זכויות יוצרים והגבלת גישה
- או, מכירת שירותי ערך מוסף (חיפוש, מאגרים)
 - בעיתיות •
 - מוסדות/חוקרים נושאים בעלות ההפקה •
 - מוסדות/חוקרים נושאים בעלות הרכישה •

כתבי עת פתוחים: המודל הכלכלי

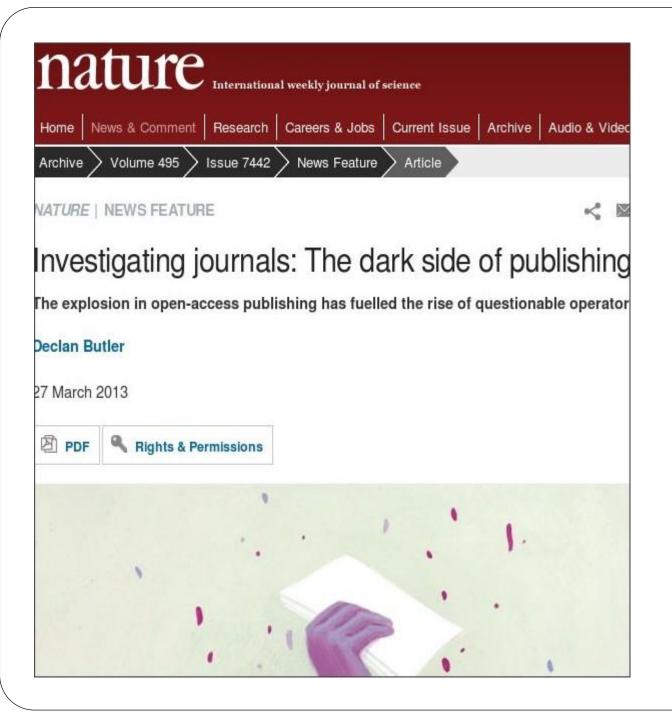
- כתבי עת פתוחים (OA)
 - תמיכה וסבסוד
- Directory of Open Access מכתבי העת שכלולים ב- 65% o זוכים למימון ממוסדות, קרנות, או אגודות מקצועיות Journals
 - עצמאות אקדמית! Ο
 - מודל הזהב •
 - גביית תשלום מן המחבר
 - ס הטיות מסחריות?
 - פתח לשחיתות!
 - האם המעבר למודל גביה ממחברים בר קיימא!
 - האם כתב עת פתוח יכול לשרת את היעדים האקדמיים!
 - הנגשה •
 - בקרת איכות •
 - תיעוד ידע אקדמי

כתבי עת פתוחים: מודל כלכלי משגשג

נתונים פורסמו ב Nature נובמבר, 2013

\$1350 לפרסום 2012 פרסומים 23,464 האם כתבי עת פתוחים יכולים להחליף את המודל הקיים?

The Dark Side of OA, Nature March 2013

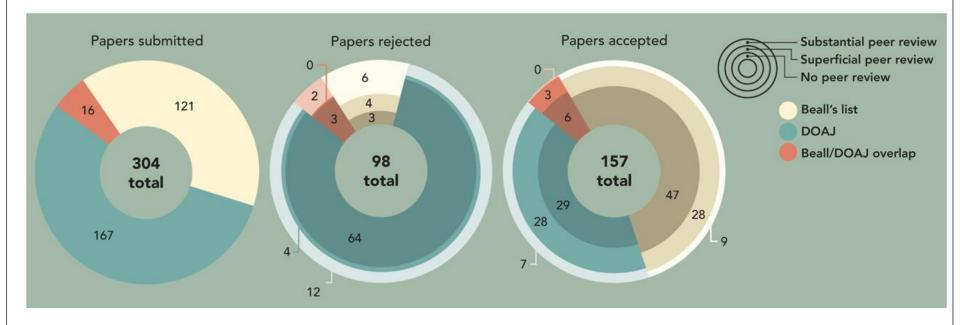
- רונאה (״מולים טורפים״) •
- ניצול לרעה של חוקרים: דרישת תשלום בדיעבד
 - שיבושים בהליך שיפוט/העדר שיפוט •
 - הונאה: חסות מוסדית, חברי מערכת
 - העדר שקיפות
 - : חיקף
- OA תלונות על מאות מולייים, של אלפי כתבי עת ב
 - OA הערכות, 1-10% מסהייכ כתבי העת

(2013 אוקטובר Science אוקטובר 12013)

- OA מאמר מפוברק נשלח לכתבי עת
- ב 60% מכתבי העת (255) לא התקיים יישיפוט עמיתיםיי
 - קבלה לפרסום: 157 כתבי עת
 - דחייה: 98 כתבי עת
- מתוך 106 כתבי עת שקיימו "שיפוט עמיתים" 70 קיבלו את המאמר.
 - קבלה ב 45% מכתבי העת הפתוחים שבמאגר (DOAJ)
 - Directory of Open Access Journals •
- Public Library of Science, PLOS ONE : דחייה מיידית אזהרה שעלולה להיות בעיה אתית

Few journals did substantial review that identified the paper's flaws. Peer review reviewed.

J Bohannon Science 2013;342:60-65

מה ניתן להסיק מכך?

- בקרת איכות חלשה •
- או של יישיפוט בידי עמיתיםיי! האם בעיה של OA או של יישיפוט בידי
 - העדר קבוצת ביקורת!
 - מקרים מפורסמים גם בכתבי עת מסורתיים
- Diederik Alexander Stapel, כל מאמרים בפסיכולוגיה חברתית, לרבות ב Science

Tangled web. The location of a journal's publisher, editor, and bank account are often continents apart.

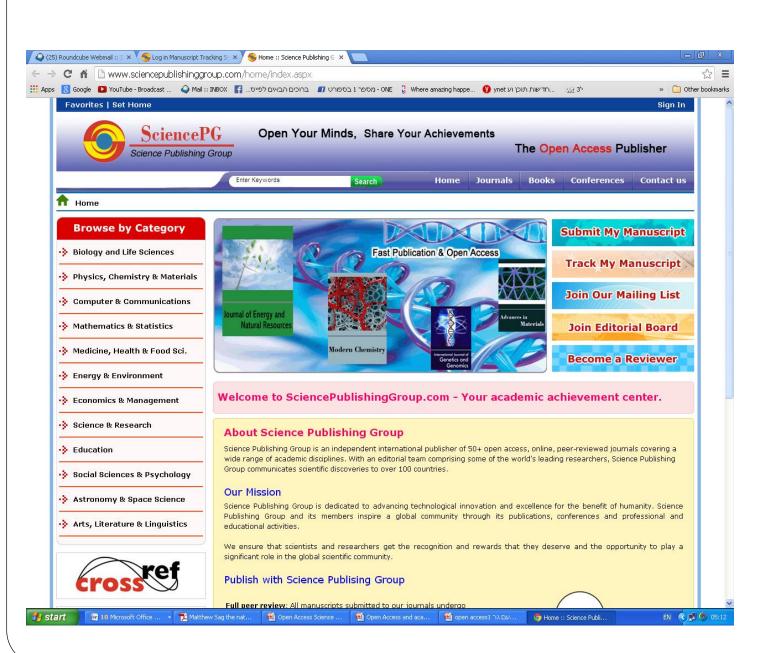

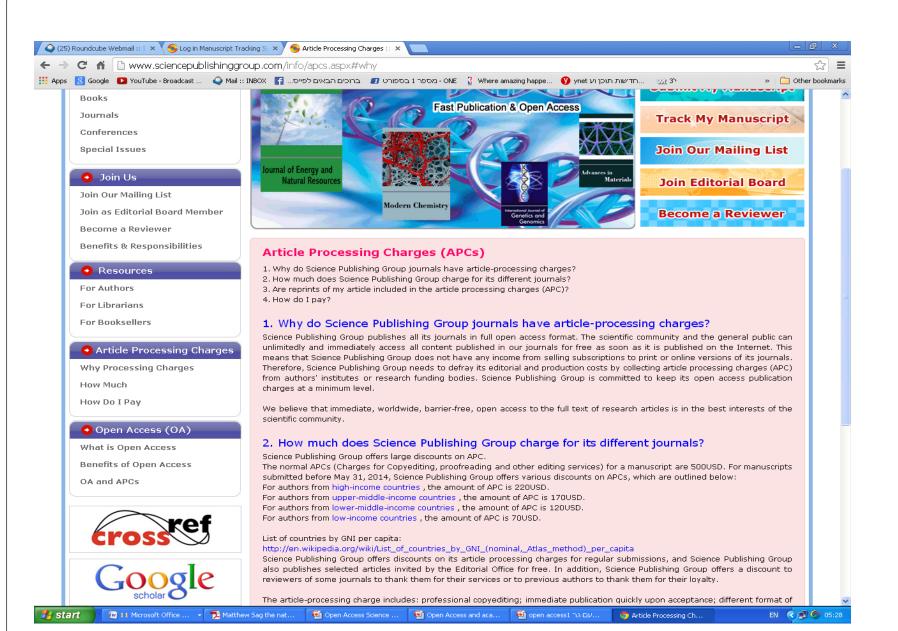
J Bohannon Science 2013;342:60-65

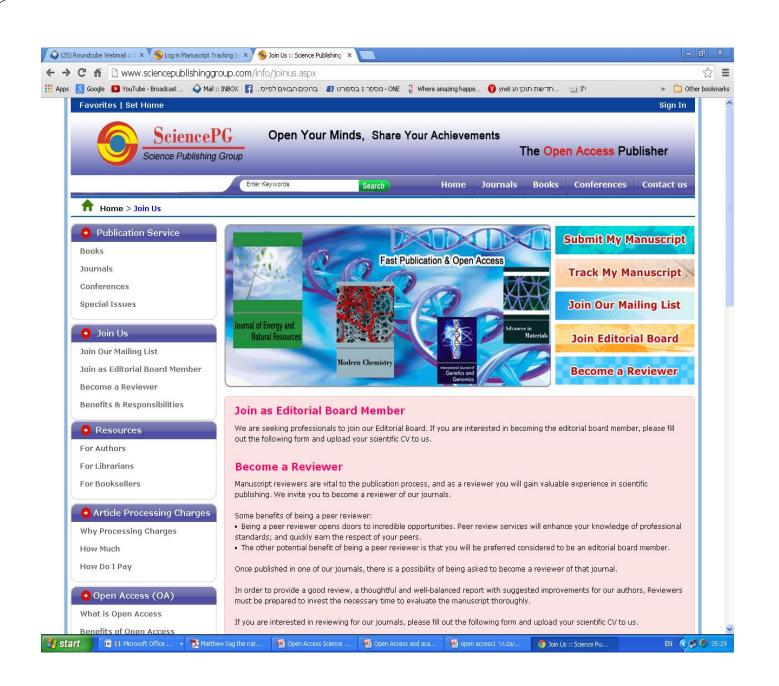

?OA האם הבעיות מייחדות

- בעיות בשיפוט, גם במודל המסחרי
 - גלובליזציה של המדע
 - אבל, •
 - מודל הזהב יוצר הטיה •
- יבעל המאה הוא בעל הדעהיי המדעית! •
- תמריץ לשחיתות (תמריצי חוקר, מוסד, מו"ל)
 - החלשות תמריצים לשמירת מוניטין
- מחברים הם ייטרף קל" ספריות ומכוני מחקר הם יישחקנים חוזריםיי

אסטרטגיות פעולה

מה ניתן לעשות?

- פתרונות משפטיים
- תביעות כנגד מוליים המעורבים בהונאה
 - פתרונות מוסדיים
 - ספריות אקדמיות!
 - מאגרים מוסדיים וכלי חיפוש
- בנורווגיה: ועדה לאומית לזיהוי כתבי עת שאינם עומדים בסף איכות
 - חיזוק מנגנונים שלא למטרת רווח: סטנדרטים של אירכוב וחיפוש
 - הרשות החמישית •
 - Naming and shaming
 - מדריכים, בלוגרים, מאגרי מידע
- (Jeffrey Beall's Black list) מי יפקח על היירשימות השחורותיי של המפקחים

DIRECTORY OF

- שינויים אקדמיים
- הפרדת הפרסום מהשיפוט
- שיפוט מאמר באמצעות הרשת
 - Open Evaluation •

המרכז למשפט וטכנולוגיה Haifa Center for Law & Technology